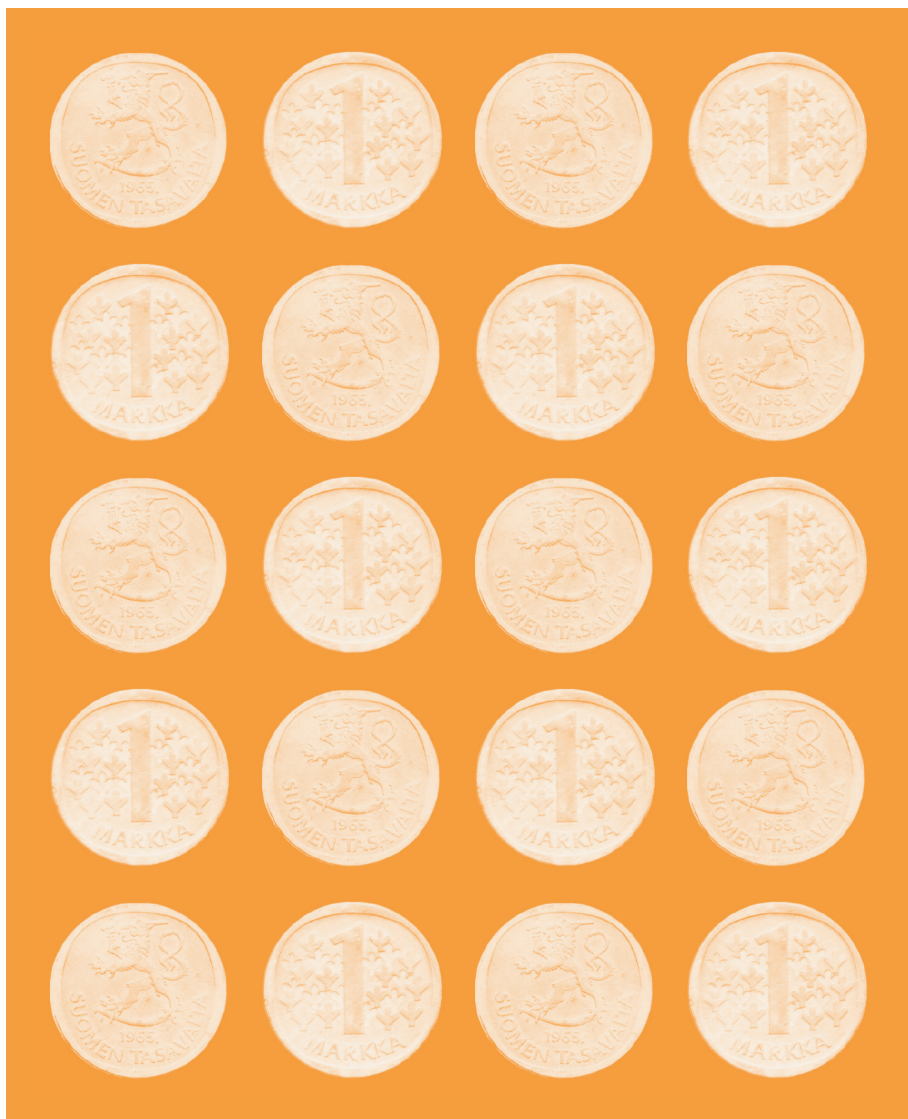

Onnenrahat

EERO HARJU

Onnenrahat

© 2021 Harju, Eero

Taitto ja kansi: Books on Demand

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 9789528099222

Onnenrahat

Eero Harju

Kirjassa esiintyviä henkilöitä:

Anneli Virtanen.	Maaseudun Tuotteet Oy:n pääomistaja.
Ensio Virtanen.	Annelin aviomies ja Maaseudun Tuotteet Oy:n johtaja ja toinen omistaja.
Jaska.	Yhtiön autonkuljettaja.
Aarno Tapoila.	Autonapumiehenä yhtiössä.
Aliina Tapoila.	Aarnon äiti.
Marja Göransson.	Annelin ja Ension vanhempi tytär.
Stig Göransson.	Marjan ruotsalainen mies.
Tommy.	Marjan ja Stigin poika.
Seija Virtanen.	Annelin ja Ension nuorempi tytär.
Roger Johansson.	Seijan sulhanen.
Kalle.	Eräänlainen liikemies.
Risto Rantala.	Ension lapsuudenystävä ja tuttava.
Simo Uiheroinen.	Yhtiön myyntipäällikkö.
Ossi.	Aarnon kaveri.
Teija, Mirja ja Kirsti.	Aarnon ja Ossin naisystäviä.
Lempi, Liisa ja Voitto.	Yhtiön työntekijöitä.

1

Vaaleanvihreä umpikorinen kuorma-auto kulki aamuhämärässä kelirikkoista soratietä ja jätti jälkeensä mahtavan pölypilven. Aamu-usva hämärsi maiseman ääriiviivat pehmeiksi ja kaikki näkyi kuin harson takaa. Kaunista päivää ennakoivat auringonsäteet kajastivat itäisellä taivaalla. Ilmassa väreili raikas keväinen tuoksu ja linnut olivat aloittaneet laulukonserttinsa. Lehtipuihin oli ilmestynyt hennon vihreitä lehtiä. Elettiin kuusikymmenluvun loppupuolta, eikä vapustakaan ollut kuin kaksi viikkoa.

Auton ohjaamossa istui kaksi miestä joista vanhempi, hieman alle viidenkymmenen ikäinen Jaska, ajoi. Hänen vanttera olemuksensa viesti jo nuorena aloitetusta raskaan työn teosta, ja kasvoilla oleva virne taas huumorintajuisesta ja ilkkurisesta luonteesta. Vaikutelmaa korostivat punainen tukka ja harmaat silmät, jotka joskus hänen innostuessaan muuttuivat aivan pyöreiksi. Aarno, nuorempi miehistä, oli hontelo nuorukainen, joka torkkui apumiehen paikalla puoliksi unessa. Pää nyökähteli välillä alaspäin ja mielessä harhaili muistikuvia edellisillan tanssireissusta, josta oli

kulunut vasta muutama tunti. Jaska vilkuili Aarnoa syrjäilmällä, mutta kun tämä näytti nukkuvan, Jaskakaan ei sanonut mitään.

Auto oli juuri tulossa metsän suojasta aukeampaan maastoon, kun Jaska yhtäkkiä kirosi ja jarrutti voimakkaasti. Aarnokin havahtui, mutta ei ehtinyt tehdä mitään, kun jo tömähti. Hän paiskautui eteenpäin, löi päänsä tuulilasiin ja sitten tajunta hetkeksi sumeni. Kun Aarno alkoi virota, hän näki yläpuolellaan Jaskan kasvot ja kuuli hänen huolestuneen äänensä.

– Hei, sattuko sua? Vastaa mulle! Tajuakko sä mitään? Jaska kyseli ja ravisteli Aarnoa olkapäästä.

– Mikä se oli? Aarno kysyi vieläkin tokkuraisena.

– On sussa ainakin henki vielä, Jaska sanoi huojentuneena. – Sattuuko johonkin?

– En tiä, Aarno vastasi ja alkoi tunnustella jäseniään.

Isompaa kipua ei tuntunut ja hän yritti nousta takaisin istuimelle. Väli oli kuitenkin niin ahdas, että Jaska joutui auttamaan. Kun Aarno oli kammettu istumaan, hän huomasi auton edessä ison ruskean möhkäleen.

– Iso hirvi se oli, Jaska sanoi. – Olekko sä ny varmasti kunnossa? hän huolehti vielä.

– Kyllä kai, ei ainakan tunnu mitään.

– Tualla kauempana näyttää olevan talo. Täytyy mennä soittaan poliisille, Jaska sanoi ja lähti usvaverhon takaa häämöttäviä rakennuksia kohti.

Aarnokin laskeutui ohjaamosta ja alkoi tutkia yl-

lättäen eteen osunutta eläintä. Hirven silmä oli auki, toinen etujalka vääntynyt luonnottomaan asentoon ja kyljessä näkyi verisiä ruhjeita. Mitäs siihen tulit. Olisit pysynyt metässä vaan, niin ei olisi tätäkään sattunu, Aarno jupisi itsekseen. Mikähän se mahtoi juuri nyt tuoda hirven heidän autonsa eteen? hän pohti. Toukokuisen aamun sää oli viileä, ja Aarnon tuli pian kylmä. Hän nousi takaisin autoon ja odotteli penkillä nuokkuen poliisien tuloa.

Jaska palasi autolle ja kiipesi ohjaamoon.

– Siällähän oli isäntä kalsareillaan. Mitä mahtovat emännän kanssa touhuilla, Jaska nauroi.

– Kauheeta! Aarno hymähti. Hän olisi mieluummin torkkunut.

Jaskaa ei väsyttänyt ja hän jatkoi jutusteluaan.

– Kuinkas sulla meni tanssireissu? Pääsikkös saatolle?

– Aina sitä sen verran, Aarno vastasi ja tunsi punan nousevan poskilleen.

Todellisuudessa hän oli polkenut tansseista kotiin yksinään, sillä jutut naisten kanssa olivat illalla jääneet säästä puhumiseksi. Aarno oli hiljakkoin käynyt kolme iltaa kestäneen tanssikurssin ja oppinut sen verran tanssin alkeita, että rohkeni mennä tanssimaan, jos lattialla oli paljon väkeä.

– Kai sulla joku sussu on? Johan tossa iässä pitäis olla, Jaska jatkoi, kun huomasi Aarnon hämmennyksen.

– Ohan noita tarjolla, Aarno vastasi vältellen. – Entä

ittelläs? Viäläkö olet naiskennellu pomon muijaa? hän kysyi hieman ilkeästi.

– Näitähän ei puhuta, ollaan ihan hiljaa vaan, Jaska vastasi ja punastui niin, että puna näkyi voimakkaan rusketuksenkin läpi.

Jaska oli leskimies ja asustellut yksikseen siitä saakka, kun hänen vaimonsa kuoli leukemiaan. Heidän aikuiset lapsensa olivat muuttaneet jo pois kotoa ja perustaneet omat perheet. Aarno oli kerran yllättänyt Jaskan ja pomon vaimon Annelin itse teosta, kun he olivat tulleet myöhään ajosta. Aarno oli lähtenyt jo ulos, mutta palannut noutamaan pesuhuoneen hyllylle unohtunutta lompakkoaan. Jaska ja Anneli olivat puuhailleet niin keskittyneesti toimiston sohvalla, ettei Aarno ollut varma, huomasivatko he häntä lainkaan. Halli oli silloin melkein pimeä, eikä kumpikaan ollut maininnut asiasta mitään jälkeinpäin.

Tovin kuluttua poliisin mustamaija ilmestyi näkyviin tienmutkan takaa. Autosta nousi kaksi poliisia, jotka alkoivat tutkia tiellä makaavaa hirven ruhoa. Jaska ja Aarno laskeutuivat myös autosta.

– Huomenta, huomenta, vai että hirvikolari, poliiseista vanhempi sanoi.

– Näinhän tässä ny on käyny, Jaska vastasi.

Hän peruutti autoa taaksepäin ja alkoi tutkia etuosaan tulleita vaurioita.

– On se hyvä, kun sattuu oleen näin iso auto alla. Olis voinu muuten tulla asiaa sille taivaanportin vartijalle, hän sanoi.

– Mä kyllä luulen, että se sun paikkavaraukses on siällä lämpösemmällä pualella, Aarno hörähti.

– Kuoliko se heti? nuorempi poliisi kysyi.

– Varmasti kuali! Oli se vaan semmonen mäjäys... Pojaaltakin taisi päästä eväät housuun, Jaska selosti.

– Itteltäs pääsi, Aarno vastasi kipakasti.

– Mennään tuonne autoon tekemään paperit, nuorempi poliisi sanoi.

Poliisi kirjoitti vihkoonsa ja kyseli välillä Jaskalta lisätietoja. Lopuksi hän antoi vihon Jaskalle luettavaksi ja pyysi kuittauksen.

– Käykää poliisiasemalla allekirjoittamassa paperit, kun ajelette sielläpäin, poliisi sanoi, kun Aarnokin oli raapustanut nimensä vihkoon. – Minun puolestani asia on tällä selvä.

Kaverukset jatkoivat matkaa ja heilauttivat vielä kättään hyvästiksi poliiseille, jotka jäivät pohtimaan hirven kohtaloa.

– Onneks syyläri säily ehjänä. Meillähän on vielä se Hesän keikkakin, Jaska sanoi.

– Ni'in. Pitkä tulee tästäkin päivästä, Aarno huokaisi.

– Eikä tää romu oikein kuljekkan enää mihinkään...

Moottoriremontti tähän pitäs tehrä, Jaska manasi. –

Saas nährä, koska tirehtööriltä löytyy rahaa. Sanovat, että sillä on paljon pelivelkoja.

– Olen mäkin semmosia kuullu. Pelaavat kuulemma isommilla panoksilla, mitä meikäläinen saa kuussa palkkaa!

– Se on alkanu ryypiskelläkin. Olin kerran kantamassa sitä taksista sisälle, kun sillä oli ihan petaalit sekasi, Jaska ihmetteli.

Lopun matkaa molemmat olivat omissa mietteissään, ja kymmenen minuutin ajon jälkeen Jaska käänsi auton Osuuskaupan pihaan. Samassa talossa asuva kauppias tuli puolipukeissaan avaamaan varaston ovea, joka aukesi kitisten. Varaston lattialankut olivat kuluneet paikoin loville tuhansien askelten alla, ja ajan patina oli muutenkin jättänyt jälkensä vanhaan makasiiniin.

– Huomenta! Olettekin tänään myöhässä. Tulikos nukuttua rokuliin? kauppias kysyi.

– Ei nukuttu rokuliin. Ajettiin matkalla hirvikolari, ja täyty soittaa poliisit. Meni siinä aikaa varrotessa, Jaska selosti.

– Ei kai käynyt pahemmin?

– Ei onneks käynyt. Poika löi päänsä ja sai vähä mustelmia, muttei sentään tullu asiaa lasarettiin. Mersusta meni nokka ryppyyn, mutta jäi kumminkin ajokuntoon, Jaska kertoi.

– Sehän on hyvä. Tule sitten ennen lähtöä kuittamaan, kauppias muistutti ja lähti sisälle.

Jaska ja Aarno alkoivat kantaa kananmunia täynnä olevia vanerisia laatikoita varastosta autoon ja tyhjiä laatikoita autosta varastoon. Reilun tunnin ähellyksen jälkeen urakka tuli tehdyksi, ja miehet sitoivat laatikot paikoilleen. Jaska kävi kuittaamassa paperit ja palasi hetken kuluttua kaksi limsapulloa käsissään.

– Hyvin oli tän kulman kanat munineetkin. Siinähan oli munia yli pari tonnia, hän sanoi, ja ryyppäsi limsaa pullosta.

– Kai ne kukot on sitte pitäny laumansa järjestyksessä, Aarno tuumi ja availi myös Jaffa-pulloaan.

Seuraava paikka oli Kauppakeskus. Kauppiaan rouva tuli avaamaan ovea ja kertoi kauppiaan lähteneen jo aikaisin aamulla Jyväskylään. Jaska ja Aarno ryhtyivät töihin ja puolitoista tuntia myöhemmin kuorma oli valmis.

– Eiköhän me sentään oo jo kahveen erestä touhuttu, Jaska sanoi ja kurvasi Esson pihaan.

Kaverukset ostivat ison kupin kahvia possumunkin kera ja etsivät vapaan pöydän. Ikkunan vieressä kaksi naista ryysti kahvia äänekkäästi keskustellen ja vilkkuivat samalla Jaskaa ja Aarnoa uteliaasti. Ovensuussa pari koulupoikaa kaiveli nenäänsä, ja nurkkapöydässä istui neljä miestä pilsneripullot edessään.

– Noi ukot on tainnu istua täällä koko yän, Aarno sanoi puoliääneen ja katseli syrjäsilmillä pilsneriä juovia miehiä.

– Parantelevat kankkustaan, ja mukissa ei taatusti

oo pelkkää pilsneriä. Olen melko varma, että niillä on ponua kyytipoikana. Toi kaljupäinen on tän kylän pahin viinatrokari, Jaska selosti.

– Olekkos ostanu siltä?

– En tunnusta, Jaska sanoi ja nousi lähteäkseen.

– Älä ny hosu, mulla on kahveeta vielä juamata, Aarno toppuutteli.

– No hörppää äkkiä! Me ollaan jo pualitoista tuntia myähässä, Jaska hoputti.

Aarno joi nopeasti lopun kahvinsa ja matka jatkui kohti yhtiön toimipaikkaa.

Maaseudun Tuotteet Oy:n tuotepakkaamo toimi kartanon entisessä kivinavetassa, joka oli muutettu tarkoitukseen sopivaksi. Hallin toisessa päässä oli lastauslaituri ja isot ovet lastausta varten. Vastakkaisessa päädyssä sijaitsivat kylmävarasto ja pesula, jossa juurekset ja muut raaka-aineet pestiin. Hallin keskiosassa oli työpöytiä, joiden ympärillä hääräsi parikymmentä naista valmistamassa ja pakkaamassa yhtiön tuotteita. Toisella pitkällä seinällä sijaitsi toimistokoppi, jossa istuivat yhtiön omistajat Anneli ja Ensio, joka oli myös yhtiön johtaja.

Jaska peruutti auton laituriiin ja Aarno haki varastosta kärriä, joihin kananmunat lastattiin. Täydet kärriä työnnettiin työpöytien luokse, missä munat tarkastettiin ja laitettiin myyntipakkauksiin.

– Menen ny puhuun pomolle siitä moottoriremon-
tista, Jaska sanoi, kun kuorma tuli puretuksi.

Jaska palasi pian ja he alkoivat lastata perunoita ja
tuoretuotteita Helsingin seudulle vietäväksi.

– Mentäskö me Aarno tänään Korvaan hernesopalle,
niin päästäs nopeemmin lähteen? Jaska kysyi.

– Sopii hyvin. Ei mulla eväitä ollukkaan, Aarno vastasi.

Kaksikko hotkaisi nopeasti keittonsa ja lähti kohti
Helsinkiä. Listalla ensimmäisenä oli Haagassa sijait-
seva kauppa. Kun Jaska peruutti autoa laituriin, kaup-
pias tuli ulos naama kiukusta punaisena.

– Taas te tule myöhä, aina te tule myöhä. Olis pitäny
olla tukku jo kauan aika sitte, kauppias manasi.

– Ei kai me ny sentään aina myöhässä olla. Meillä oli
aamulla vähä hankaluuksia ja ollaan sen takia hilja-
sessa, Jaska yritti selittää.

– Kyllä te selittä, tulka joskus oikea aika, kauppias
jatko.

Jaska ja Aarno purkivat tavarat autosta enempiä pu-
humatta.

– Mine lähettä kohta lasku teidän firma, kun aina
pitä ventta, kauppias jatkoi vielä sisälle mennessään.

– Onks toi ton äijän Mersu? Aarno kysyi ja näytti
kaupan takapihalle pysäköityä mustankiiltävää hen-
kilöautoa.

– On kai, Jaska sanoi ja lähti sisälle.

Aarno huomasi lastauslaiturin alla särkyneen pullon,

jonka pohjan reunoista törrötti teräviä lasipiikkejä. Hän kävi asettamassa pullonpohjan kauppiaan auton takapyörän eteen siten, että pyörä varmuudella menee lasinkappaleen yli, kun autolla lähdetään liikkeelle. Kepposensa jälkeen hän nousi ympärilleen vilkuillen takaisin autoon.

– Johan oli Granlunti pahalla päällä! Hyvä ettei turpaan lyäny, Jaska sanoi palatessaan autoon.

Aarno ei sanonut mitään, hymyili vain itsekseen ja kertoi kepposestaan Jaskalle vasta sitten, kun he jo kaarsivat seuraavan kaupan pihaan.

– Älä jumalauta! Mitäs jos se huamaa? Jaska pelästyi.

– Ei se mitään huamaa. Olis siivonnu paremmin pihaansa ja vittuillu vähemmän, niin olis tältäkin säästynyt, Aarno kuittasi.

2

Aamulla Aarno meni työpaikalleen hyvissä ajoin. Anneli oli tullut jo aiemmin ja istui työpöytänsä ääressä naputtelemassa kirjoituskonetta.

– Istu siihen sohvalle odottelemaan. Katson ihan kohta teille töitä, Anneli kehotti.

Hänen vaaleiden kiharoiden kehystämät kasvonsa olivat kauniit, vaikka meikin alta kuului läpi rasitus, huonosti nukutut yöt ja liiallinen työmäärä. Työntekijät kutsuivat Annelia usein firman todelliseksi johtajaksi. Hän oli paikalla aina, kun taas yhtiön johtaja Ensio oli usein muualla. Työväki tiesi myös, että yhtiö oli perustettu Annelin vanhempien rahoilla, ja arveli heidän edelleen olevan takaamassa yhtiön lainoja.

Anneli otti paperin koneesta ja haukotteli. Pienen venyttelyn jälkeen hän yritti taas, mutta lyöntivirheitä tuli liikaa. Anneli ei virheitä hyväksynyt, vaan otti uuden lomakkeen ja aloitti alusta. Kun seuraavakin yritys epäonnistui, hän jätti sikseen, täytti kahvipannun vedellä ja laittoi sähkölevylle.

– Ai kun sä olet kohtelias! En oo tänäpä vielä kah-

veeta saanukkan, toimistoon tullut Jaska sanoi hyvän huomenensa jälkeen.

– Kyllä tästä riittää teillekin, Anneli sanoi ja peitti kädellään haukotustaan.

– Ja yä nukuttu vaihteeks huanosti? Jaska huomautti.

– Niin. Meillä oli illalla mahtava riita. Enska häipy sen jälkeen johonkin, eikä sitä näkyny vielä aamullakaan.

– Mistä te ny sillai tappelitte, vaikka eihän asia mulle kuulu? Jaska uteli.

– Otin taas puheeksi Enskan pelivelat ja juomisen. Isäntä syytti vaan huonoa tuuria ja väitti, ettei hän paljoakaan ryypiskele. Kehtaakin puhua soopaa, kun viskipulloja löytyy joka kaapista ja nurkasta.

– Vai niin on asiat. Mitäs Enska?

– Laitto lakin päähänsä ja lähti. Huusin perään, että me vaan, mutta ei ne asiat pakenemalla parane, Anneli huokaisi ja kaatoi kahvia mukeihin.

Kukin nautti hiljaisena kahviaan ja mietti itsekseen, mitä Ension pelihimo ja ryypiskely voivat yhtiölle ja heille itselleen merkitä. Aarno lähti vaihtamaan työvaatteita ylleen, ja Jaska jäi Annelin kanssa kahden.

– Kuinkas sulle kävis, jos tää pulju kaatus? Jaska kysyi Annelilta.

Hän oli pohtinut asiaa ennenkin, kun oli läheltä nähnyt Ension otteen herpaantumisen. Anneli vilkaisi Jaska yllättyneenä, mutta vastasi kysymykseen.

– Niin. Eihän tämä ole mikään uusi asia, kyllä tilanne

Onnenrahat on 1960-luvun lopulle sijoittuva kertomus vihannestukkuliikkeen selviytymistaistelusta ja omistajien sekä henkilökunnan monimutkaisista ihmissuhteista. Ajankuva on vahvasti kertomuksessa mukana. Sattuma puuttuu peliin ja ohjaa ihmisten kohtaloita odottamattomalla tavalla.

BoD

9 789528 099222